

Jordbruksforhandlingene 2025 – FORELØPIG FORSLAG til innspill fra Rogaland Sau & Geit

Dette er Rogaland Sau og Geit sine innspill til Jordbruksforhandlingene, basert på innspill fra tillitsvalgte på ledermøte, under teams-møte med dette som tema, og skriftlige innspill sendt til styret i RSG.

Alle medlemmer er gitt mulighet til å komme med innspill i saken.

Årsmøtet i RSG vedtar endelig standpunkt i sakene under.

1. Produksjonskrav

Vi ser i dag at flere produsenter har svært lave produksjonsresultater. Disse er ofte også mindre gode på dyrevelferd. Vil for eksempel strengere produksjonskrav føre til at vi unngår at produsenter som kun driver med «tilskudds-dyr», hever tilskudd og ikke leverer nevneverdig med slakt pr. søye?

RSG mener:

- ***Produksjonskrav for sau må skjerpes, det bør innføres egne krav pr rase.***
- ***Det bør settes krav til lammingsintervall på sau.***
- ***Lavt produserende sau skal kun være berettiget beitetilskudd og ikke produksjonstilskudd.***

2. Opprettelse av Helsekontroll for Geit og oppfordring til kje-produksjon

Med tanke på smittevern og risikoreduksjon, ser NSG behovet for en nasjonal helsekontroll for geit. Hobbygeiteholdere og ammegeit-produsenter står i dag utenfor Geitekontrollen, noe som øker smitterisikoen. Videre trengs det tiltak som kan oppmuntre til opp-føring av kje, heller enn avliving ved fødsel, som for eksempel økt tilskudd til kje-slakt eller andre økonomiske incentiver.

RSG ønsker:

- ***DVP for ammegeit, uavhengig av antall geiter en holder.***
- ***Helsekontroll på geit bør være obligatorisk for alle geiteholdere.***
- ***Kvalitetstilskudd for kje bør økes og det må etableres varestrømmer for produktene. Det bør være en stor og voksende gruppe forbrukere som ønsker denne varen.***
- ***Geitemelk bør styrkes med høyere grunntilskudd, opp til 5 kr pr liter. I tillegg bør driftstilskuddet heves med kr 50 000. Dette vil være det viktigste for å treffe alle produsenter i Norge.***

- **De andre tilskuddene som gjelder geit, bør heves med minimum 10%. Når det gjelder de forskjellige beite- og arealtilskudd følger geita de krav som er som er for sau.**
- **Når det gjelder avløser tilskudd har de fleste geitemelk-produsenter så mange dyr at det viktigste vil være å heve taket opp til 150 000 kr. For ammegeit vil det nok være viktigere å heve beløpet per dyr.**

3. Rekruttering til næringen

Rekruttering er en kritisk utfordring for fremtidens småfehold. NSG ønsker innspill på tiltak som kan lette veien inn i næringen, som investeringstilskudd, etableringsstartpakker, eller overgangsordninger ved generasjonsskifte. Å sikre rekruttering til næringen er sammensatt. Økonomiske utsikter og resultat har nok mye å si for om neste generasjon ønsker å tre inn i næringa. Samtidig øker rovdyrproblematikken i flere og flere fylker. Dette påvirker rekrutteringen negativt. Virkemiddelapparatet må utvikles og utvides slik at nye sauebrukere kan få økonomiske incentiver til å drive og investere. Tilskudd til renovering av bygningsmasse, tilskudd til driftsapparat, og tilskudd til utstyr som effektiviserer drift og sanking, bør alle vurderes for å sikre fremtidig rekruttering. Velferdsordninger på linje med andre arbeidstakere i samfunnet må også på plass for å få unge til å tørre å satse.

RSG ønsker:

- **Økt tilskudd til renovering av bygningsmasse – krav fra Innovasjon Norge må følge driftsgrunnlaget.**
- **Rovdyrforliket må følges opp ved at staten sikrer at beiteprioriterte områder forblir uten ynglende rovdyr, og bærer kostnaden ved uttak av skadegjørende rovdyr.**
- **Vederlag til arbeid og egenkapital pr årsverk må opp på samme nivå som resten av landbruket.**
- **For at flere vil satse på sau som fulltidsnæring, så må tilskuddsgrense på 150 vfs heves betraktelig.**
- **Tilskudd til organisert beitebruk må styrkes.**
- **Innføre nytt tilskudd til elektronisk sporing av beitedyr.**
- **Øke disse tilskuddene:**

<i>Generelt beite-tilskudd</i>	<i>Ny sats kr 150</i>
<i>Utmarksbeite-tilskudd</i>	<i>Ny sats kr 460</i>
<i>Kulturlandskaps-tilskudd</i>	<i>Ny sats kr 400</i>
- **Velferdsordningene må styrkes. Det bør søkes å gjøre søknadsprosess og utbetaling av tilskudd på en bedre måte. Især bør man hensynta unge / nye bønder som kan måtte vente opptil 14 mnd på første tilskudds-utbetaling.**
- **Ett årsverk på sau bør utløse fullt avløser-tilskudd, sykdomsavløsning bør styrkes årlig.**

4. Produktivitet i saueproduksjonen

Saueproduksjonen har hatt en negativ utvikling når det gjelder produktivitet, og NSG vurderer om det bør være differensiering av tilskudd basert på produksjonsform. Lettere raser krever mindre arbeid, men mottar i dag samme tilskudd som tyngre raser, som kan generere flere produkter enn kun kjøtt til fårrikål. NSG har mottatt innspill fra blant annet Nortura om at den økende mengden lette raser, som gir mindre kjøtt pr dyr, skaper utfordringer for slakteriene med tanke på produksjonskostnader. For å kompensere for dette og fremme kvalitetsproduksjon, vurderer NSG om det bør innføres et kvalitetstilskudd for tyngre slakt, som gir mer kjøtt pr dyr og høyere produktverdi.

RSG mener:

- **Dagens kvalitetstilskudd bør premiere slakt som er ønsket i markedet.** Her har slakteriene ikke vært tydelige og sagt klart i fra om hvilket kg-intervall og hvilke kjøtt-klasser som etterspørres i markedet. På bakgrunn av deres innspill bør kvalitetstilskuddet spisses mot dette.
- Samtidig ser vi at slakteriene betaler for slakt de hevder ikke har markedsverdi. **RSG mener slakteriene må stramme til kriteriene for hvilke slakt som betales og slutte å gi betalt for slakt som ikke kan selges videre i markedet.**
- **Be om at slakteriene ikke betaler for lam med lav vekt og dårlig klasse.**
- Sauenæringa henter i dag majoriteten av inntektene sine fra tilskudd. Det er en kjensgjerning at ekstensive/lette raser krever mindre plass og mindre fôr. I tillegg kan en lettere ha annen fôrhåndtering og bygningsmasse til disse enn tyngre raser. RSG mener derfor at en bør gå tilbake til en modell med differensiert tilskudd i forhold til raser.

RSG vil: innføre mulig tre-delt kvalitetsbetaling:

300 kr pr slakt i klasse 0+ og 9,1-13 kg.

650 kr pr slakt i klasse 0+ og 13,1-27 kg.

500 kr pr slakt i klasse 0+ over 27 kg.

- *RSG har også fått innspill om en modell med en grunnpris pr slakt og så et tillegg pr kilo opp til en idealvekt. Vår vurdering er at denne modellen kan fort føre til utsatt slaktetidspunkt, som i neste omgang gir dårligere salg.*
- **Gjeninnføre eget tilskudd for uteganger-sau.**
- **Bør man se på definisjonen av hva en vinterfôra sau er?**
- **Utfordringen med innføringen av Listhaug sin «ein sau er ein sau», er at en rett og slett ikkje får igjen for arbeidsinnsats i saueholdet. Vi må på flere vis klare å premiere de produsentene som legger ned en innsats i produksjonen og klarer å ta ut det produksjons-potensialet som sauen har.**

5. Bremse sentraliseringen

Sentralisering er en økende utfordring, og småskala drift i distriktene er under press. NSG ønsker innspill på hvordan sentralisering kan bremses, og hvilke tiltak som kan bidra til opprettholdelse og støtte av småskala småfehold.

For å opprettholde og styrke støtten av småskala småfehold, må en styrke økonomien til små- og mellomstore bruk. Det bør også innføres særlig tilskudd til nybygg i områder med sterk nedgang av småfehold.

Rovdyrutfordringene viser også igjen i områder med sterk nedgang av sauebruk. En faktisk gjennomføring av rovdyrforliket og reell prioritering av beitedyr vil gi bedre vilkår for den driftsformen sauen representerer.

Videre må fokus og kommunikasjon rundt matsikkerhet, beredskap og levende kulturlandskap, styrkes. Småfeholdets største verdi er vår evne til å nyttiggjøre ressurser mennesker ikke kan. I et beredskapsøyemed er spredte bruk, variert bruksstruktur og småfehold i hele landet svært viktig – dette må kommuniseres enda tydeligere.

Det bør også vurderes innføring av tilskudd/støtte i landsdeler som opplever dramatisk bortfall av småfebruk.

Bør det innføres driftstilskudd som på ammeku, for sau?

Dette kan utligne en del av ulempene med faste kostnader som må til for å holde småfe. Ved større bruk blir de faste kostnadene pr «hode» lavere og dermed mindre viktig.

RSG ønsker:

- ***En betydelig økning av beite- og utmarksbeite tilskuddet. Vi må evne å få fram småfeets unike rolle som både kjøtt- og ull-produsent, og som pleier av landskapet. Det er ein falitt-erklæring at beitedyra i Norge skal stå så langt tilbake for gris/fjørfe økonomisk. At det blir brukt kraft for i vår produksjon er ikke et motargument, vi bor i et land der 30-60% av året er vinter, det krever inne-foring. Synliggjøre hva småfe gjør resten av året.***

6. Bruk av Sauekontrollen

For å sikre bedre datagrunnlag for prognoser, avlsarbeid, og dyrevelferd, vurderer NSG å foreslå krav om bruk av sauekontrollen som en forutsetning for tilskudd. Dette kan hjelpe med å forbedre dyrevelferden og gi en bedre oversikt over produksjonen.

Det er i flere sammenhenger behov for et sentralt register av norsk sauehold. Vi har i dag ikke oversikt over hvilke raser bruk har og heller ikke aggregert produksjonsdata fra disse. Obligatorisk bruk av sauekontrollen vil kunne bidra til å fjerne telledato, lettere finne normal produksjonsdata pr rase, og en vil ha et verktøy som kan bistå med estimering av markedsutvikling. Dersom en ønsker strengere produksjonskrav pr rase, må en ha et register som gir svar på hva snitt produksjon pr rase er.

RSG mener:

- ***Obligatorisk bruk av sauekontrollen vil gi næringa økt seriøsitet.***

Rogaland Sau og Geit ønsker:

- ***at bruk av sauekontrollen blir obligatorisk.***
Det bør utarbeides et minimumskrav til registreringer og evt en mer avansert versjon for de som benytter sauekontrollen som et verktøy i produksjonen.
- ***at det gis midler til støttefunksjon for de som per i dag ikke klarer å legge inn info selv.***

7. Avl

Saueavlen i NSG er i stor utvikling, vi har fått nye redskaper, som muliggjør fremgang på områder som det ikke var mulig å finne arvegrader på før. Metanutslipp er en av disse. Registreringene som må til for å kunne finne forskjellen på sauens metanutslipp, er tidkrevende og kostbare. Det samme gjelder for egenskapen Mastitt. Her har NSG vært med på et forsøk med måling av celler i sauemelk, for å kunne si noe om sauens arvbarhet på Mastitt. Forsøket er ikke helt ferdig enda, men det er gjort tilsvarende øvelse i Storbritannia, der de har funnet arvbarhet for Mastitt. Mastitt er den største utrangerings-årsaken på NKS sau. Hvis vi gjennom avlsarbeidet kunne fått hevet holdbarheten på store deler av sauebestanden, kan det bidra til økt lammeproduksjon og færre saue-slakt. Som kjent er det for lite lam, men for mye sau i markedet.

Hvis en del av værerings-medlemmene registrerer på disse to egenskapene, vil hele sauenæringen få nytte av dette gjennom genomisk seleksjon og indekssystemet til NSG.

Rogaland Sau og Geit ønsker at saueavlen får en økning på 1 million.